

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,
15. Maiu
1867.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in l. si 15. a. lunei, cuprindendu o cóla si diumetate. Pretiulu pre unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a. Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu postalu.

Nu
10

Prenumerarea se face la redactiune in seminarulu gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10), si la p. t. domniú corespundinti. Tóte epistolele sunt de a se tramite la redactiune francate. Corespundintiele nepublicate se voru arde. Serisori anonime nu se primescu.

Anulu
III.

CUPRINSULU: Studie istorice despre cért'a basericésca in privinti'a botezului ereticiloru (urmare). — Starea fondului pentru deficientii preoti, veduvele si orfanii preotiesci din archidiec. A. Iuliei, cu finea a. 1866. — Fragmentu istoricu beser. (decopiatu din manuscrise de ale lui S. Clánu). — Pentru istori'a besericé rom. sub imp. Iosifu II. (urmare). — Ore vacante. — Corespundintie: Din cerculu Baiei-mari (religiunea tractata seau maltractata prin diuarie). — Amvonulu: Cumu si-petrece omulu intiepletu viati'a sa? (predica la morti). — Literatura. — Ochire prin Iumea politica. — Varietáti.

Studie istorice

despre cért'a basericésca in privinti'a botezului ereticiloru.

(urmare.)

§. 2. Se aréta, cà cért'a mai susu espusa intru adeveru s'a intemplatu.

Nu suferé indoiéla, cà adevverulu istoricu alu certei in privinti'a botezului ereticiloru, dedusu in §. 1, se radima pre nesce argumente dintre cele mai neresturnavere. Deaici s'a intemplatu, de pana la a. 1733, in carele franciscanulu Raimundu Missori a denegatu intemplanrea acést'a intr'o carte data la lumina in Veneti'a, ómenii invetiati preste totu au credintu fara vreo indoiéla, cà archiereii mai susu amintiti intru adevveru s'au certatu intre sine despre treb'a aceea, si cà monumentele, cari le avemu despre intrebarea acést'a, cu adevveratu se tienu de cért'a aceea. Parerea lui Missori a aflu aperiatoriuu seu si in partile nóstre in persón'a preainvetiatulu piaristu Ioanu Nep. Alber, profesore de teologia la universitatea din Pest'a, carele in disertatiunile sale despre istori'a basericésca t. I. a. 1820 s'a nesuitu a impunná adevverulu istoriéi acéstei'a si alu monumentelorú tienatórie de ea. Insa parerea lui Missori nu multu dupa ivirea ei o-a rebatutu I. Georgiu Walch in disertatiunea edata la Ien'a in 1738: ear in contr'a parintelui Alber a scrisu cu multa judecata Ioanu Bot. Palma in t. I. alu prelegeriloru din istori'a basericésca tienute in universitatea din Rom'a.

Fiendu in sa cà din supusetiunea adevverulu intemplanrei cestiunate purcede lips'a si oportunitatea studiiloru acestor'a, aflu cu cale a aréta aici prescurtu modrulu, in carele s'a nesuitu barbatulu amintitu a dovedí falsitatea parerei acéi'a, in urm'a carei se diceá, cà aru fi de lapedatu tóta istori'a despre cért'a in privinti'a rebotezarei ereticiloru, precumu si documentele, ce se tienu de acea istori'a. Drept' acea voiu aduce inainte unele argumente, prin cari se aréta auctoritatea, ce au in treb'a acést'a unii scrietori basericesci, precumu si autenticitatea acelorú scrieri ale santulu Ciprianu si ale altor'a, cari se tienu de acést'a intrebare.

I. Nu e indoiéla, cumca cartea VII. a istoriéi basericesei a lui Eusebiu din Cesare'a e plina de marturisiri, prin cari se intaresce adevverulu intemplanrei acéstei'a. Pentru acést'a pana-ce nu va aduce inainte cinev'a ar-

gumente preste tóta indoiéla, prin cari se se póta dovedí, cà marturisirile aceste ale lui Eusebiu nu suntú vrednice de crediementu, pana atunci va remané detoriu a aréta, cà pentru-ce ar trebui se denegámu adevverulu istoriéi acéstei'a? Cu tóte aceste se dice:

1) cà Eusebiu, ca partinitoriu alu Arianiloru, ar fi escugetatu cért'a acést'a intre Ciprianu si Stefanu I. in privinti'a ereticiloru, mai alesu pentru de a face unu lucru placutu Donatistiloru, si spre scopulu acést'a ar fi scornitu si scrisorile acele, cari le dice a fi fostu date de s. Dionisiu de la Alesandri'a in treb'a acést'a. — Acést'a invinuire in sa neci unu temeiu nu are, déca se socotesce, cà Eusebiu cutóteca aréta plecarea spre invetiatur'a lui Ariu, totusi nicaiure nu se afla a fi fostu partinitoriu faci'a cu Donatistii; eara in intrebarea nóstra apriatu se vede din cartea VII. cap. 2. 3. 7. si 9. a istoriei lui, cà dinsulu n'a fostu de parerea rebotezatoriloru. Nici se póte dice, cà elu ar fi lapedatu rebotezarea in butulu catoliciloru, cari in intielesulu can. 19 de la Nice'a botezá denou pre urmatorii lui Paulu Samosatenulu; deórace totu acolosi la cap. 27. osendesce pre acesti Paulianisti, si in cap. 8. urgisesce maidecuséma pre Novatiani, cari rebotezá pre cei ce treceáu de la catolici la sect'a lorú. Dreptce nu se póte dá locu la vreunu prepusu, cásicumu Eusebiu din vicleni'a ar fi scrisu marturisirile acele, cari s'atingu de cért'a lui Ciprianu.

2) Se dice mai incolo, cà Donatistii aru fi coruptu opurile lui Eusebiu, si aru fi intretiesutu in istori'a lui basericésca locurile acele, cari privescu la cért'a acést'a. — Insa e lucru invederatu, cà asia cev'a nu se póte crede; càci la dincontra amu fi siliti a socoti, cumca prin Donatisti au fostu corupti toti codicii manuscrisi ai lui Eusebiu, carii fara esceptiune toti contienu istori'a din intrebare si scrisorile de dins'a tienatórie; mai incolo amu fi siliti a crede, cumca catolicii au suferitu se se bage in codicii lorú adausurile Donatistiloru; cumca toti codicii autentici au pieritu, remanendu numai cei corupti; si cumca tóte aceste le-au potutu face Donatistii, cutóteca catolicii cu mare grigia se feriáu de vicleniele lorú si eráu mai puternici decâtu Donatistii.

II. Nu altmintrea se dovedesce si din marturisirea santulu Augustinu, cà amintiti archierei intru adevveru s'au disputatu intre sine despre botezulu ereticiloru. Càci acestu s. parinte astfelu scrie in cartea 7. despre

botezu la cap. 14.): „Eráu doi episcopi a loru dóue preastralucite biserice, Stefanu si Ciprianu, cari amendoi se aflá in unitatea bisericeii catolice, dintre cari Stefanu socotiá, cà botezulu lui Christosu nimeni n'ar fi se se dee de a dóu'a óra, si tare se manià pre acei'a, cari faceá acést'a; ear Ciprianu credeá, cà ar trebui se se boteze in biserica catolica acei'a, cari s'au botezatu in eresu seau in schisma, ca unii, cari nu aveáu botezulu lui Christosu.“ In urm'a acestor'a fàra sfiéla se póte dice, cà decumv'a s. Augustinu nu ar fi crediutu, cumca Ciprianu s'a luptatu pentru rebotezare, necicandu nu ar fi concesu acést'a Donatistiloru, cari atátu de tare se faliáu cu acést'a invetiatura a lui Ciprianu.

Acei'a in sa, carii suntu de parerea contraria, dîcu, cumca s. Augustinu aici numai ipotetice ar fi vorbitu despre cêrt'a acést'a, folosindu-se de esemplulu lui Ciprianu ca de unu argumentu asia-numitu „ad hominem,“ spre a osendí si mai tare pre Donatisti, cutótecà dînsulu n'a crediutu adevèrulu intemplantari.—Dar acést'a telcuire o respinge insu-si s. Augustinu in scrisórea sa càtra Vincentiu Rogatianu,**) unde dandu acestui'a de scire, cà „nu lipsescu de acei'a, carii dîcu, cumca Ciprianu necidecumu n'a fostu de ast'a parere,“ adauge: „Noi totusi din dóue cause nu negàm, cà Ciprianu ar fi sentîtu asia: atátu pentrucà stilulu lui are cev'a faciã, despre care se póte cunósce, câtu si pentrucà acolo mai tare se aréta caus'a nóstra neinvinsa in contr'a vóstra si cu tóta usioritatea se restórna prejudetiulu desbinarei vóstre, prejudetiulu adeca de a nu ve petá cu peccatele altor'a; deórace din scrierile lui Ciprianu se vedesce, cà s'au inpartasîtu tainele cu cei peccatosi, candu s'au primitu in biserica cei ce — dupa parerea vóstra si, precumu voiti, si a dînsului — nu eráu botezati.“

III. Spre mai mare intarire a adevèrulu intemplantari, despre carea vorbim, se póte aduce inainte cu totu dreptulu auctoritatea santului Vasiliu celu mare, carele cãm dupa o suta de ani a fostu urmatoriulu lui Firmilianu in scaunulu Cesareei din Capadoci'a. Elu dara in canonulu 1. càtra Amfilochiu episcopulu Iconiei din Liccaoni'a apriatu ne invétia,***) ce parere au avutu Ciprianu si Firmilianu despre acei'a, carii au primitu botezulu de la eretici.

La aceste se obieptiunéza, cà marele Vasiliu s'a insielatu prin auctoritatea lui Eusebiu. — Insa 1) ar trebui se se arete, cà s. Vasiliu numai din marturi'a lui Eusebiu s'a indemnatu a scrie, precumca Ciprianu si Firmilianu au socotitu a fi de lipsa se se reboteze toti ereticii. Obieptiunea supune aceea, ce e sub intrebare, cásicumu adeca Firmilianu n'ar fi luat parte la cêrt'a acést'a si n'ar fi scrisu cartea sa cea renumita càtra s. Ciprianu. Si déca trebuie se incungiuràm gresiél'a acést'a in argumentare, nu sciu cumu se póte dice, cà s. Vasiliu s'ar fi insielatu prin auctoritatea lui Eusebiu. Acést'a cu atátu mai puçinu, deórace 2) déca cetimu

epistol'a canonica a santului Vasiliu, data càtra Amfilochiu, si o asemenàm cu cele ce scrie Eusebiu in cartea VII. a istoriei bisericesci, apriatu se vede, cà altcumu propune s. Vasiliu cele ce se tienu de caus'a acést'a, si altcumu Eusebiu. Apoi si déca s'ar concede, ce in sa nu se póte, cà s. Vasiliu indemnatu prin auctoritatea lui Eusebiu ar fi scrisu cele scrise despre lucrulu acést'a, totusi de aici n'ar urmá, cà marturisirea santului Vasiliu nu dovedesce adevèrulu intemplantari; càci am aretatu mai susu, cumca Eusebiu e vrednicu de credintia in acele ce marturisesce despre intemplantarea certei acesteia.

IV. Se opune contr'a celoru desfasiorate, cà Pontiu diaconulu, descriendu viati'a santului Ciprianu, tace despre intemplantarea acést'a. — Ci fiacine vede, ce ajunge argumentulu acestu negativu, scosu din tacerea lui Pontiu, in contr'a atátoru marturie positive, insirate mai susu si vrednice de tóta credintia; mai alesu déca socotim, cà Pontiu in descrierea viatiei lui Ciprianu nu aduce inainte tóte faptele acestui'a, deórace elu insu-si ne spune la nru. 10, cà trece cu vederea „multe altele si inca dintre cele mai insemnate.“ Si apoi nu amintesce mai multe scrisori de ale lui Ciprianu, cari fàra nici o indoiéla suntu autentice, precumu suntu: scrisórea, in carea vorbesce despre preotii partidei lui Felicisimu, scrisórea càtra Antonianu, acea despre marturisirea santului Corneliu pap'a, si altele, carile déca totusi prin nime nu se tragu la indoiéla pentru tacerea lui Pontiu, nu precepemu pentru-ce se aduce inainte tacerea lui Pontiu spre a aretá, cà nu aru fi ale lui Ciprianu scrierile acele, in cari se vorbesce despre rebotezarea ereticilor.

V. Ce se tiene de monumentele, carile suntu cu privintia la acést'a cêrt'a, acele-su; scrisorile lui Ciprianu càtra episcopii Numidiei, càtra Cvintu, càtra Iubaianu, càtra Pompeiu, cumu si actele sinodului alu treile tienu in caus'a acést'a la a. 256 in Cartagen'a, si in urma scrisórea lui Firmilianu càtra Ciprianu.

Cumca scrisorile lui Ciprianu date in caus'a acést'a suntu autentice, se vede din marturisirea santului Augustinu, citata mai susu din cartea data càtra Vincentiu Rogatianu, si din modrulu vorbirei acestuiasi s. parinte observátu si in alte scrisori, decâteori amintesce cêrt'a acést'a; deórace dîce: „cà acést'a a statoritu insu-si Ciprianu impreuna cu ceialalti,“ „càtra Pompeiu inca scrie Ciprianu,“ „cartea carea Ciprianu a scrisu-o lui Iubaianu,“ „acea ce a dat'o càtra Cvintu,“ si alte asemeni modruri de graitu, cari tóte aréta, cumca s. Augustinu nu s'a indoitu delocu despre autenticitatea scrisoriloru acestor'a.

Ear cumca sinodulu amintitu intr' adevèru s'a tienu, se vede nu numai de acolo, cà actele aceluia si s'au primitu in corpulu dreptului bisericescu alu Grecilor*), ci si din mai multe marturie ale santului Augustinu si anume in cartea I. despre botezu cap. 18. si cartea III. cap. 3., precumu si din marturisirea santului Ieronimu**), carele in cartea despre scrietorii bisericesci dîce despre Dionisiu de la Alesandri'a fàra nici o sfiéla: „Acést'a invoindu-se in dogm'a lui Ciprianu si a sinodului din Afric'a, a tramesu la multi mai multe scrisori, ca se se reboteze ereticii.“

Remane se se arete autenticitatea scrisórei lui Firmilianu, indreptata càtra Ciprianu, carele dupa tiene-

*) „Erant duarum eminentissimarum ecclesiarum episcopi duo, Stefanus et Cyprianus, ambo in unitate ecclesiae catholicae constituti, quorum Stefanus baptismum Christi in nullo iterandum esse censebat et hoc facientibus graviter succensebat; Cyprianus autem in haeresi vel schismate baptizatos, tamquam non habentes baptismum Christi, baptizandos esse in ecclesia catholica existimabat.“

**) Epist. 92.: „Quamquam non desint, qui hoc Cyprianum porsus non sensisse contendunt, nos tamen duas ob res non negamus illud sensisse Cyprianum: quod et stylus ejus habet quandam faciem, qua possit agnosci; et quod ibi magis contra vos nostra causa monstratur invictior, vestraeque separationis praesumptio, videlicet ut ne macularem in peccatis alienis, tota facilitate subvertitur, postquam apparet in literis Cypriani, communicata esse cum peccatoribus sacramenta, quum admissi sunt in ecclesiam, qui secundum vestram et, sicut vultis, illius sententiam baptismum non habebant.“

***) Vedi: Beveregii Synodicon t. II. pag. 48.

*) Vedi: Beveregii Synodicon, t. I.

**) „Hic in Cypriani et Africanæ synodi dogma consentiens, de haereticis rebaptizandis ad diversos plurimas misit epistolas.“

rea sinodului de la Cartagen'a a fostu sciricitu prin diaconulu Rogatianu parerea lui Firmilianu. Scrisórea acést'a se afla între cele ale lui Ciprianu in toti codicii manuscrisi mai vechi; nu contine altu cev'a, decâtu reculegerea, deslucirea, si desvoltarea celoru serise de Ciprianu càtra Firmilianu; apoi fiendca Eusebiu in istori'a sa*) apriatu dîce, cà scriendu Dîonisiu de la Alexandri'a lui Sicstu II. urmatoriului lui Stefanu I. intariá, cà Stefanu ar fi datu scrisori despre Helenu si Firmilianu si ceialalti arhieri din Cilici'a si Capadoci'a, si ar fi amenintiatu, cà se va departá de la impartasirea cu dînsii pentru rebotezarea ereticilor**), si dupa-ce s. Vasiliu inca asemenea ne infaçiosiedia parerea lui Firmilianu: apriatu se vede, cà scrisórea acést'a se vèjesce cu cercustárilu istorice ale certeii despre rebotezarea ereticiloru. —

Remane dara doveditu, cà autenticitatea monumentelor, carile ne espunu cèrt'a acést'a, nu se póte trage la indoieála.

§. 3. Se aréta, cà tradițiunea apostolésca si dátin'a stravechia au statutu langa parerea santului Stefanu I.

Spre mai buna intielegere si lamurirea certeii despre botezulu ereticiloru e de lipsa a deslucí mai deameruntulu parerile lui Ciprianu si a lui Stefanu I. in ast'a privintia. Si inainte de tóte ni se ivesce întrebarea, cà langa care parte dintre amendoué a statutu dátin'a moscenita din vechime? Marturisirile scóse din scrisorile lui Ciprianu respundu din destulu la întrebarea acést'a. Si anume:

1) S. Ciprianu in scrisórea sa a 73. dîce: „La noi nu e cev'a lucru nou seau nu demultu introdusu, ca se se boteze denou cei ce trecu de la eretici in sinulu basericeii, deórace mai multi ani suntu, decandu s'a otaritu acést'a sub episcopulu Agripinu intr'unu sinodu tînutu de multi episcopi, si *de atunci'a* (exinde) pana in dílele nóstre au primitu botezulu fara improtivire mai multe mii de eretici.“ Cu cuventele aceste vre se arete Ciprianu vechimea datinei sale, in sa nu o póte datá de mai inainte de tempuríle lui Agripinu (a. 220). Apoi cuventulu „*de atunci'a*“ aréta, cà in Afric'a Agripinu a introdusu mai antáiu dátin'a acést'a.

2) Totu in aceeași scrisóre dîce Ciprianu***): „Dupa ce aperatorii botezulu ereticiloru se invingu prin argumentele nóstre, ne opunu dátin'a“. De ar fi potutu negá Ciprianu, cumca dátin'a contrariloru sei este mai vechia, ar fi trebuitu se díca: „De se radíma pre dátin'a vechia, n'au dreptu, càci acést'a e pentru noi.“ Dar Ciprianu nu dîce acést'a, ci dincontra concede, cà dátin'a stá prelanga contrarii sei; deci se încérca numai a miciorá poterea faptelor, întrebandu †): „óre mai multu ajunge dátin'a decâtu adeverulu?“ si adaugundu ††), cà „in trebile cele spirituali ar fi de urmaritu aceea, ce descópere Spiritulu s. spre mai mare bine.“

3) Déca Stefanu I. aduce inainte tradițiunea, Ciprianu nu néga intemplarea, ci o lasa in locu; se încérca in sa a-i luá poterea, dícundu †††), cà acea tradițiune e *omenésca* si nicidecumu *legítima*. Acést'a dîce si Firmilianu in cartea sa càtra Ciprianu, adaugundu, cà baserici'a Romei s'a abatutu si in alte puncte de la dátin'a

basericeii cei vechie, precumu d. e. in tînerea pasceloru. Esemplulu acest'a in sa nicidecumu n'a fostu ni-meritu, deórace dátin'a de a tîné pascele in dominec'a dupa diu'a a 14. a lunei Nisan datédia chiaru de la tempurile maimariloru apostoliloru Petru si Paulu. Mai incolo

4) scrietoriulu anonimu a cartei despre rebotezare, carele a traitu pre tempurile lui Ciprianu, dîce*), cà parerca lui Stefanu, de a nu botezá denou pre eretici, se intaresce prin dátin'a cea vechia si prin tradițiunea basericésca, langa carele stá auctoritatea totororu basericiloru, de la carele in sa unele s'au abatutu din dorulu de a innoí. Eara s. Augustinu socotesce**), cà pracs'a de a nu botezá pre cei intorsi se trage din tradițiunea apostolésca. Si in urma in cartea nu demultu data la lumina, carele se chiama „Filosofumena,“ Hipolitu intaresce pre la a. 230, cà rebotezarea mai d'antáia óra s'a inceputu sub pap'a Calistu, adeca între anii 218—222.

Nu ne potemu dara indof, cà in baserica cea vechia cei ce eráu botezati la eretici, déca se intorceáu in sinulu basericeii, nu se botezáu denou, decumv'a adeca au fostu primitu botezulu crestinescu in numele preasantei Treime.

§. 4. Se aréta, cà Stefanu I. numai botezulu primitu in numele preasantei Treime l'a socotitu de bunu.

Dupa ce am doveditu, cà dátin'a cea vechia moscenita de la apostoli a fostu, ca se se primésca de bunu botezulu ereticiloru, urmédia de sine întrebarea: óre Stefanu I. recunoscut'a de bunu botezulu totororu ereticiloru fara esceptiune, seau ba? Precumu am scrisu mai susu la §. 1., sinodulu de la Arelatu a edísu in can. 8. si sinodulu ecum. de la Tridentu a intaritu***), cà dupa invetiatur'a basericeii catolice numai botezulu aceloru eretici se póte primí, carii botéza in numele Tata-lui si alu Fiului si alu Spiritulu s. Se vedemu dara, fost'a parerea lui Stefanu I. in consunantia cu acést'a invetiatura, seau ba?

Déca cautámu la renumitululu decretu a lui Stefanu I. datu in ast'a privintia, se pare, cásícumu dînsulu ar fi recunoscutu de bunu botezulu totororu ereticiloru. Sentintí'a lui Stefanu I., precumu se póte cetí in scrisórea 74. a lui Ciprianu †), suna in modulú urmatoriu: „Déca ar vení cinev'a la noi de la *orísice eresu*, nemic'a se nu se innoiéscá, fara numai ce s'a primitu din tradițiune, ca man'a se i se impuna spre pocaintia.“ Din aceste s'ar paré, cà Stefanu I. a primitu botezulu totororu ereticiloru, ori s'a datu acél'a cu numirea celoru trei façe ale preas. Treime, ori ba. Cumca in sa altcumu trebue se cugetámu despre lucrulu acest'a, ne aréta in vederatu documentele, ce se tînu de întrebarea acést'a; si anume:

1) Ciprianu in scrisórea sa a 73. dîce: „Aperatorii botezulu ereticiloru intarescu, cà chiaru neci acei'a, carii s'au botezatu de Marcionu, nu trebue se se reboteze, deórace dînsii suntu botezati odata in numele lui I. Christosu.“ Cu aceste ne marturisesce in sa si Ciprianu, cà Stefanu I. numai botezulu aceloru eretici l'a primitu de bunu, carii botezáu in numele lui I. Christosu. — Se nu cugete in sa cinev'a, cà botezulu ereticiloru in numele lui I. Christosu, primitu prin Ste-

*) L. VII cap. 7.

**) L. c.

***) „Qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis opponunt.“

†) „Quasi consuetudo major sit veritate.“

††) „Id in spiritualibus sequendum, quod in melius fuerit a Spiritu s. revelatum.“

†††) S. Cipriani epist. 74.

*) „Vetustissima consuetudine ac traditione ecclesiastica sancita.“

**) „Credo ex apostolica traditione venientem.“ De bapt. II. 7.

***) Sess. VII. c. 4. de bapt.

†) „Si quis ergo a quacunque haeresi venerit ad nos, nil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in poenitentiam.“

fanu I., n'ar fi fostu botezulu celu legiuitu alu basericei catolice; deórace in-sa-si s. scriptura a introdusu dátin'a de a numí unu botezu primitu in numele lui I. Christosu botezulu acel'a, carele in urm'a credintiei in I. Christosu se dà dupa prescrierile lui I. Christosu, si asia in numele preasantei Treime, precumu se póte vedé din Fapt. apost. 2, 38. si 8, 16, si din epist. càtra Rom. 6, 3.

2) Firmilianu in scrisórea sa càtra Ciprianu díce, cà cu vreo 22 de ani mai inainte botezá in tienutulu acel'a cutare muiere, carea se díceá a fi profetésa, dar intr'adeveru erá indracita; apoi intréba:*) „Primí-voru óre Stefanu si cei dinpreuna cu dinsulu botezulu acest'a, carui'a neci numirea Treimei nu-i lipsiá?“ Din cari cuvente apriatu se vede, cà Stefanu primíá botezulu ereticiloru, in-sa nu fara deosebire, ci numai pre alu acelor'a, carii botezáu in numele preasantei Treime; cà déca Stefanu ar fi primitu si altu soiu de botezu, Firmilianu n'ar fi avutu lipsa a amintí spre proptirea argumentului seu, cà muierea aceea botezá in numele Treimei. Apoi scimu, cà Stefanu I. asiediá temeiu parerei sale in traditiunea moscenita din betrani; nu se póte in-sa supune, cà traditiunea cea vechia, carea chiaru si rebotezatorii recunosceáu cà steteá langa Stefanu I., se fia rónduitu primirea botezului tuturor ereticiloru, chiaru si a celor'a, carii lapedáu cele prescise in s. evangelia.

§. 5. Nu se póte díce, cà decretulu lui Stefanu I. ar fi fostu o definitiune dogmatica.

Multu ajuta la intielegerea chiara a certeii acestei'a deslucirea valórei decretului mai susu citatu a lui Stefanu I.; càci din firea decretului acelui'a ni se indegeté-dia modrulu, cumu trebue se judecámu despre tóta caus'a acést'a.

Dícu dara, cà in decretulu amintitu a lui Stefanu I., vorbindu „proprie“, nu se aduce neci o definitiune a credintiei; ci se propune modalitatea practica de a primí dupa dátin'a basericei de la Rom'a pre cei ce de la vreunu eresu veniáu la sinulu basericei, asia in-sa, cà acei'a, carii in Afric'a si Asi'a urmáu o dátina contraria, decretulu lui Stefanu I. lu poteáu socotí de o prescriere disciplinaria, seaulu poteáu tiené de o parere, despre carea in-sa nu s'a adusu o otarire definitiva si in privinti'a carei'a nu se recere asia de neaperatu unitatea cu baserica Romei, precumu nesmintitu se recere in privinti'a dogmeloru si a definitiuniloru credintiei. Ear cumca in scrisórea lui Stefanu I. indreptata càtra Ciprianu nu s'a propusu nici o definitiune a credintiei, se lamuresce din urmatóriele:

1) Decretulu lui Stefanu I., cu carele s'a improtivotu rebotezatoriloru, nu e compusu dupa form'a, neci are insemnatarea unei definitiuni dogmatice. Cà déca Stefanu I. in decretulu numitu ar fi adusu o definitiune dogmatica, nu s'ar fi potutu indestulí cu aceea, cà a amenintiatu cu lipsirea impartasírei basericesci pre Ciprianu si pre cei dinpreuna cu dinsulu, carii aperáu o invetiatura contraria, de Stefanu I. lapedata; ci in fakta i-ar fi osebitu de la impartasírea si unitatea catolica, precumu e obiceiulu se se intemple, candu se aduce vreo definitiune dogmatica. Stefanu I. in-sa n'a lipsitu de impartasíre pre contrarii sei, càci—a) Stefanu I. in intrebarea acést'a n'a avutu de a face singuru numai cu Afri-

canii, ci, precumu am aretatu mai susu,*) si cu cei din Asi'a; ear pre acesti'a nu i-a lipsitu de impartasíre, fàra i-a amenintiatu numai, cà din caus'a acést'a va parasí impartasírea loru, precumu ne marturisesce s. Diónisiu de la Alesandri'a in scrisórea sa càtra s. Siestu,**) unde mai adauge, cà s'a intrepusu pentru Asi'ani, ca Stefanu I. se nu-i lipsésca de impartasíre. Aseminea s'a portatu Stefanu I. si cu Africanii, si cumca nu i-a lipsitu de impartasíre, lamuritu a doveditu parintele Constantu in disertatiunea adausa càtra scrisórea lui Stefanu I. la §. 7. — b) Totu acést'a se deduce si de acolo, cà in fakta impartasírea intre Stefanu I. si Ciprianu necicandu a incetatu, precumu ast'a urmédia de acolo, cà s. Augustinu***) vorbindu mai adeseori despre ambii acesti santi parinti, díce, cà „au remasu statornicesce in unitate si impartasíre, asia càtu din cért'a acést'a neci o reutate a desbinarei nu s'a escatu,“ adeca nu s'a templatu nici o stricare a unitatei din partea lui Ciprianu, neci o intreprumpere a impartasírei din partea lui Stefanu I., si cutóteca multi sentiáu cu Stefanu si unii cu Ciprianu, totusi „amendóue pàrtile au padítu intre sine unirea.“ †)

2) De cautámu apoi la cuventele, carile ne-au mai remasu din scrisórea lui Stefanu I. si in carile se compune decretulu din intrebare, acele nu ne punu inainte vreo dogma a credintiei, ci ne infaçiosíedia dátin'a pastrata din vechime in baserica Romei, ca adeca cei, ce veniáu de la eresu la baserica, numai prin impunerea maniloru se se primésca, si rónduesca, ca in tréb'a acést'a nemicu se nu se innoiésca. Ear atari otariri, aduse in privinti'a unoru lucruri practice, in carile multe baserici stralucite altfeliu sentiescu, si prescise asia, incátu cei ce nu s'aru plecá la ele nu se eschidu din sinulu basericei, nu se potu numí definitiuni dogmatice, mai virtosu déca se aduce in privinti'a unoru materie, carile se potu socotí de disciplinaria.

Asia dátin'a de a rebotezá preeretici s'a fostu latitu nu numai la Africani in-sa depre tempurile lui Agripinu, ci si la unele baserici renumite din resaritu, si se radímá pre marginirile unoru sinóde. Ear datinele aceste contrarie, carii intre marginile unitatei sustá intre catolici, intuneca intr'atát'a lucrulu, incátu cutóteca ar avé de obieptu santele sacramente, totusi póte fi indoiéla, óre tienu-se de credintia seuu numai de disciplina? Si desí Stefanu I. numiá apostolica dátin'a basericei sale, precumu si erá intru adeveru, cutóteaceste nu tóte dátinele moscenite de la apostoli se tienu de dreptuluddiescu seuu de dogm'a catolica; deórace unele chiaru si in administrarea sacramentelor se tienu numai de disciplina, precumu e d. e. aceea, cà resaritenii botezandu intrebuintiédia formul'a „boteza-se sierbulu lui Ddieu,“ ear apusenii „eute botezu.“ Alte dátine apoi, carile intru adeveru contienu cev'a dogma ori suntu de dreptuluddiescu, in decursulu tempuriloru asia se potu intortocá, incátu desbinandu-se in pareri archiereii cei mai de frunte, decumv'a baserica nu aduce definitiune, ele remanu opiniuni sub cérta.

Dr. V. Mihályi de Aps'a,
profes. de teologia.

(va urmá.)

*) §. 1.

**) Euseb. Hist. eccles. I. VII. c. 5.

***) De baptismo I. V. n. 36. „Ut in tali disceptatione nullum inter eos malum schismatis oriretur.“

†) Libro de unico baptismo c. 14.

*) „Maxime cui nec symbolum Trinitatis defuit.“

Starea fondului

pentru deficientii preoti, veduvele si orfaii preotiesci din archidieceza A. Iuliei, cu finea a. 1866.

Dupa-ce inceputulu si fasele, prin cari a trecut acestu fondu, suntu cunoscute,*) subscrisulu se marginesce a descrie numai statulu, in carele se afla cu incheierea ratiuniloru pre anulu 1866, si anumitu progresulu facutu de la 27 Sept. a acumu numitului anu, decandu adeca in urm'a pasiloru, ce a facutu v. ordinariatu metropolitanu la in. c. r. guvernulu, prin casea provinciale s'a strapusu spre domestica pertractare. Si acest'a este urmatoriulu:

I. Laudat'a c. r. case a strapusu

- a) in bani gat'a . . . . . 2102 fl. 60 1/2 cr.;
- b) in obligatiuni de improm. nationale . . . . . 650 fl.;
- c) in obligatiuni a desarcinarei pament. . . . . 5140 fl. m. c.;
- d) s'au specificatu, dara nu s'au strapusu doue capitale ale cestiunatului fondu, unulu de 2000 fl. m. c. la Laurentiu Szögyényi, si altulu de 800 fl. m. c. la Ioanu Zejk, cari au fostu elocate inca in a. 1840 prin in. r. guvernulu, si celu de antaia cu restantele interusurie pana in ultim'a Diec. 1866 a suitu la sum'a de 2226 fl., eara celu de alu doilea la 1122 fl. 63 cr. m. c., in privinti'a caror'a curge procesulu de executiune, ci stadiulu inca, in care se afla, nu este cunoscutu.

II. In finea lui Diecemb. 1866 au incursu dupa cuponii obligatiuniloru in folosulu fondului 207 fl. 25 cr. v. a.

III. In urm'a cerculariului metrop. de datulu 20 Oct. 1865 nru. 1010, au intratu urmatóriele sume:

	fl.	cr.
1. De la esc. p. metrop. si clerulu catedrale preste totu	193	—
2. Din protopopiat. Cosioenei au venitu	11	50
3. " " Palatcei	14	50
4. " " Dersiei	16	—
5. " " Bistrei	21	—
6. " " Muresiului	30	—
7. " " S. Reginului	36	—
8. " " Trei Scauneloru	8	50
9. " " Morlacei	11	50
10. " " Odorheiului	7	50
11. " " Pocégei	17	50
12. " " S. Martinului	18	—
13. " " Blasiului	16	—
14. " " Biei	23	50
15. " vicariatulu Fagarasiului	45	—
16. " protopopiat. Uiórei	16	—
17. " " Ariesiului	13	—
18. " " Aleucusiu si Siomfa-leului	23	50
19. " " Ernotului	18	50
20. " " Catinei	11	50
21. " " Cichentalului	11	50
22. " " Vaidacutei	10	50
23. " " Margaului	16	50
24. " " M. Ludosiului	13	50
24. " " Sabiiului	39	—
26. " " Clusiului	37	—
27. " " Bagaului	11	50
28. " " Pogacelei	14	50

29. " " Faragaului	23	—
30. " " Cutului	20	50
31. " " Turdiei	18	—
32. " " Beului	18	50
33. " " Ibasifaleului	11	50.

Afara de acést'a de la unii parochi, cari pana la impartirea ajutorului imperatescu n'au fostu administratu 1 florinu, cumu eráu obligati, s'au subtrasu si administratu 78 fl.

Sum'a 373 fl. 50 cr.

Sum'a intréga a perceptiuniloru in bani a fostu: 3183 fl. 35 1/2 cr. in val. austr.

Din acumu citat'a perceptiunale sum'a s'au cumparatu pentru crescerea fondului:

- a) obligatiuni a desarcinarii pamentului 3300 fl. m. c., pentru cari s'au spendatu cu totulu 2252 fl. 9 cr. v. austr.;
- b) s'au cumparatu totu pentru augmentarea fondului 400 fl. m. c. obligatiuni de impromutulu nationale, pentru cari s'au spendatu 270 fl. 27 cr. v. austr.;
- c) pe corespundintie si alte mai merunte s'au erogatu preste totu 80 cr. in v. a.

Din care urmédia, cumca sum'a erogatelor a fostu 2523 fl. 16 cr., eara restulu in bani 660 fl. 19 1/2 cr. in v. austr.

Asiadara statulu activu alu acestui fondu consta in bani gat'a din 660 fl. 19 1/2 cr., in obligatiuni a desarcin. pamentului 8440 fl. m. c., — " " a inpromut. nationale 1050 fl. m. c., — " " private cu restante interesurie pana in ultim'a Diecembre 1866 3348 fl. 63 cr., in restantie de contribuiuri pre a. 1866:

din protop.		fl.	cr.
	Albei-Iulie	5	50 cr.,
" "	Armeniloru	8	" 50 "
" "	Bagaului	1	" — "
" "	Aiudului	8	" 50 "
" "	Milvanu	8	" 50 "
" "	Giurgeu	8	" 50 "
" "	S. Martinu	1	" — "
" "	Mediasiu	5	" — "
	preste totu	46	fl. 50 cr. —

Sum'a intréga a statului activu dá 13.545 fl. 32 1/2 cr.

Se întielege de sine, cumca aici nu suntu computati acei bani, cari din unele protopopiatu au venitu si pre an. cur. 1867, si cei ce s'au retienutu totu pre acestu anu de la acei preoti, cari au fostu inpartasiti din ajutorulu imperatescu; càci acesti'a au a intrá in viitóriele ratiuni. Semnatu Blasiu, 12 Apr. 1867.

Constantinu Pappalvi,

canonicu si ratiocinante a fond. pentru deficienti.

Fragmentu istoricu besericescu,

(decopiatu din manuscrise de ale lui Samuilu Clainu.)

Partea a dóu'a din istori'a besericesca.

Candu si prin cine s'au intorsu Romanii la credinti'a crestinesca?

Romanii de la inceputulu besericeii crestinesci impreuna cu imperati'a Romei prin apostoli si prin alti propoveditori preróndu s'au facutu crestini, asia câtu in sut'a a patr'a de la Christosu tóta Daci'a a fostu crestina; cà si imperatulu Constantinu celu mare a datu lege si porunca in a. 316 — — (aici 2 cuvente nu s'au

*) Vedi „Sion. rom.“ din a. 1866, nru. 7.

potutu decopiá) lui Protogenu episcopulu Daciei, ca se se strice idolii prin Daci'a, asia câtu in savorulu de la Sardic'a, care cetate a fostu in Daci'a lui Aurelianu, dintru amendóue Daciele patru episcopi au fostu*).

Dara dupa sut'a a patr'a de la nascerea lui Christosu totu crestina a remasu Daci'a?

Porurea si totdeún'a Romanii din Daci'a, dupa-ce odata au cuprinsu credinti'a lui Christosu, statornici au fostu in credintia, cumu se vede din sabórele, cari dupa aceea au fostu, ale besericeii. Cà in sut'a a cincii'a in savorulu de la Efesu alu treile a tóta lumea, cumu din iscalitur'a loru se vede, din Daci'a a fostu episcopulu Iulianu. In sut'a a siesea in a. 530 imperatulu Iustinianu pre episcopii amenduroru Daciiloru i supune archiepiscopului de la Iustinian'a ca unui esarchu.

Dara vreunu mucenicu fost'a in Daci'a?

Multi mucenici au fostu in Daci'a, cari sangele si-au versatu pentru Christosu, intre cari mai vestiti suntu: s. Nicet'a, a carui'a pomenire beseric'a o prasnesce in 15 díle a lui Septembere, carele la a. 372 din porunc'a lui Atanaridu, maimarele óstei lui Atanaricu craiului Gotiloru, carele pe ast'a vreme reu jefuíá Traci'a si Daci'a, a fostu inecat in apa in partea aceea ai Daciei, carea asta-di se chiama Tiér'a-romanésca; altulu este santulu Sav'a, carele intru acelasi anu in 12 díle a lui Aprile a patimitu**).

Crestinatatea cumu a statutu in Daci'a in sut'a a 6. a 7. si a 8. si a 9.?

Multe si grele nevoi au patimitu Romanii in Daci'a pentru credinti'a lui Christosu si de la Goti, cari erá Ariani si se asiediasc in Daci'a, si dupa aceea si de la Huni si de la Bulgari si de la alte neamuri varvare si pagane, cari se nevoiá se piérda crestinatatea, si inventiatur'a multu s'a subtiatu si limb'a cea latinésca fórte s'a stricatu la Romanii din Daci'a, si slovele cele latinesci le-au parasitu si in loculu acestor'a si limb'a si slovele cele iliricesci le-au primitu, mai alesu in slugíbele cele besericesci, dupa-ce si Bulgarii s'au facutu crestini.

Dara candu au inceputu Romanii slugíbele besericesci in limb'a romanésca a-le slugí?

Romanii pre la a. 1670 au inceputu slugíbele besericesci a-le face in limb'a sa, care acumu o au; cà aflámu, cà Sav'a archiepiscopulu Belgradului din Ardélu la a. 1675 a facutu in savorulu seu rónduéla si a poruncitu, ca preotii se lase limb'a slovenésca in slugíbele besericesci si se se nevoésca in limb'a romanésca a-le face.

Dara dupa sut'a a diecea, déca s'au facutu crestini Bulgarii si Ungurii, cumu a fostu cu beseric'a Romaniloru?

Dupa-ce Bulgarii si Ungurii s'au facutu crestini, Romaniloru celoru din Daci'a, carea asta-di se díce Tiér'a-romanésca si Moldov'a, a fostu bine; cà locuindu sub stapanitorii sei, nimene nice unu necasu si nici o nevoia pentru religie seau pentru credintia nu le-a facutu.

Dara beseric'a Romaniloru celoru din Daci'a, carea se chiama Ardélu, cumu a statutu?

Beseric'a Romaniloru din Ardélu a statutu ca si corabi'a in midíloculu valuriloru, asuprita si necasíta, mai virtosu pre vremile, candu Ardélulu lu stapaniá

craiu din eresulu calvinescu, carele tiparise càrti romanesci pline de eresulu calvinescu, si rogatiuni, cari trebuiá se le díca la slugib'a taineloru besericesci, si pre Romanii, cari amblá se aduca neamulu la acelu eresu, i-a nemesítu, si cinste si boeríá le dá.

Si cumu nu s'au facutu Romanii din Ardélu calvini?

Nu s'au facutu, cà intielegundu aceste Barlaamu metropolitulu din Moldov'a si implendu-se de rivna, a graitu cu domnií Tierci-romanesci si a Moldovei, cari au adunatu savoru de toti metropolitii si episcopii si archimandritii si de alte faéie besericesci din Tiér'a-romanésca si din Moldov'a, in care au alcatuitu carte, care o au si tiparitu in Moldov'a in anulu 1645, prin care cu numele savorului a dóue tiere respundu, si fórte bine aréta de neadeverate si restórna arancárele ereticiloru.

Ce au mai patítu Romanii, pentrucà nu au cuprinsu eresulu calvinescu?

Dupa-ce au vediutu ereticii, cà nu se clatescu din credintia, pre vladiculu romanescu cu totulu l'au supusu superintendentului, adeca vladicului celui calvinescu, si multe càrti au tiparitu veninóse. Si intre altele, ca mai lesne se i aduca la eresu, au asiediatu, cumca posturile nici suntu bune nici rele, si se póte lasá se le tiena seau se nu le tiena Romanii; icónele numai pentru podóba in beserici si in case se le tiena; si pasci se iee si ei, ca si Calvinii, pane cu vinu; si tóte tainele si alte slugíbe se le faca dupacumu le-au tiparitu ei romanesce; si tare porunca au datu, ca episcopulu pre preotii, si preotii pre norodu asia se invetie*).

Ce a mai patítu neamulu romanescu pentru credintia?

Multe góne si nevoi, cari aici a-le numerá prea lungu ar fi,**) numai aceste insemnámu, cà Romanii pentru credintia, cà o-au tienutu, au fostu scosi de la tóte deregatoríele si bunurile tierci, si judecati straini si suferiti in tíera***).

Dara acumu cumu stà beseric'a Romaniloru din Ardélu?

De la a. 1696 mai bine a inceputu a fi cu Romanii; cà venindu Ardélulu cara-si sub stapanirea curtiei Austriei la imperatulu Leopoldu, Romanii in Ardélu cu Teofilu archiepiscopulu loru au primitu impartasírea besericeii Romei in a. 1697 21 Marte, si asia toti Romanii, cari s'au unitu cu beseric'a Romei, au fostu primiti casí fii ai tierci; cara mai deseversítu s'a asiediatu acést'a unire in a. 1700 sub archiepiscopulu Atanasíu, si imperatulu Leopoldu a datu diplomate, cu cari pre Romanii cei uniti, casí pre catolici, cari tienu legea si obiceiurile besericeii de la Rom'a, i scutesce si intru tóte ca pre acei'a i intaresce†).

Dara mai stà si acumu acést'a unire?

Vrasimasiulu neamului nostru nu poteá se védia binele neamului romanescu, ci in totu chipulu s'a silitu se faca imparechiari intre Romani, si se le strice binele si pacea; si asia antáiu a tramisu pre la a. 1742 pre unu pustnicu din Banatu, anume Visarionu, de neamu serbu, si acést'a mare imparechiare a facutu in tíer'a Ardélului si pre multi i-a desbinatu.

*) Pauení'a seau cazan'a tiparita de Calvinii in a. 1641 in Belgradu; catechismulu eara de Calvinii tiparitu la Belgradu in 1651; instructio data Simeoni Stephano episcopo Valachor. a príncepe Transilvaniae Rákoczi.

***) Vide: Notitia historiae nationis Daco-Romanae, libr. IV. c. 4. 6. 7.

****) Ibidem libr. III. c. 25.

†) Diploma Leopoldi de anno 1699. 16. Febr., et diploma de anno 1701. 19. Martii, et resolutio regia de 14. Aprilis ann. 1698.

*) Tertullianus adversus Iudaeos, item Origenes; vide acta conc. Sardicensis, Theodoret. histor. ecclesiast., s. Athanas. in epistola circul. ad episcopos Aegypti et Lybiae.

***) Claud. Fleuri Histor. ecclesiast. libr. 5.

Dara dupa pustniculu acest'a mai asiediata-s'a eara beseric'a romanésca din Ardélu?

S'a asiediatu apoi eara-si cea mai mare parte a besericeii romanesci, dupa-ce din porunca imperatésca a fostu scosu si dusu din tiéra propoveditoriulu vrasíbei Visarionu acel'a; ci mai pre urma s'a scolaru la a. 1756 unu calugheru de la monastirea Ciórei din varmegi'a Belgradului, carele sub chipu de propoveduirea adeveratei credintie, carca elu nu o sciá, mare turburare a facutu, si la multi ómeni de omenía nevoia, si góna grea asupr'a Romaniloru celoru uniti, dintre cari fórte pre multi i-a adusu ca se lápede unirea cu beseric'a apusului; lui nu atát'a erá de credintia, câtu se adune bani; mai pre urma din porunca imperatésca, ca se se asiedie turburá-rile intre norodulu romanescu, a fostu gonitu din tiéra. Dara neamulu romanescu din Ardélu in dóue credintie a remasu imparechiatu, o parte unita, alta parte neunita. Unitii au episcopu din neamulu seu si din tiér'a sa, de la imperati'a inzestratu, si monastire la Blasíu, si scóle latinesci, si in Galiti'a la Leopolu 41 de clerici, carii invétia filosofi'a si teologi'a; afara de acestea ómenii mirenii si clerulu unitu tóte scutintiele si privilegiele au, cari le au catolicii cei de legea latinésca. Romanii cei neuniti nici episcopu din tiér'a loru si din neamulu loru nu au, nici alte scutintie si privilegie, ci ca nesce prosti si straini in tiér'a Ardélului suntu, si pre episcopu ei cu cheltuiél'a sa lu tienu.

(va urmá.)

Pentru istori'a besericeii rom. sub imperatulul Iosifu II.

(urmare.)

XII. *)

Noi Iosifu, din grati'a lui Ddieu alesu imperatu alu Romaniloru, rege alu Germaniei, Ungariei, Boemie, Croatiei si Slavoniei, archiduce alu Austriei, mare principe alu Transilvaniei, sel.

Dupa-ce spre fericirea supusiloru (jobbágy) nostri de relegea gr. unita in privinti'a impucínareii serbatoriloru totu asemini ordinatiuni parintiesci amu datu, ca si pentru cei de relegea gr. neunita, si vóue prin gratiós'a ordinatiune a credintiosului nostru guberniu de datulu 7 Augustu 1786 nru. 8861. ne amu induratu a ve face acést'a cunoscutu, dupa detorinti'a nóstra: atátu cu respectu la punctulu acest'a, câtu si precátu se póte cu respectu la posibil'a uniformitate a religiuniloru gr. unite si neunite, amu tienutu a fi de lipsa, ca serbatorile, ce le amu statoritu cu taría pentru relegea gr. neunita, se se padiésca si in religiunea gr. unita, (luandu afara totusi acele díle de serbatori, pre cari religiunea neunita si-le a insusitu de totu tare ca pre nesce serbatori natiunali, precumu suntu dílele santului Sevastinu, Constantinu, Elen'a si Parasc'a.) In urm'a acestor'a demandámu gratiosu, ca de ací incolo si cei ce suntu de religiunea gr. unita numai urmatóriciele díle se le serbeze, adeca:

In Ianuariu: 1) in 1. Ianuariu serbatórea taiareii impregiuru a lui Christosu; 2) in 6 Ian. botezulu Domnului; 3) in 30 Ian. serbatórea a loru trei santi, adeca Vasiliu celu mare, Gregoriu si I. Chrisostomu.

In Februariu: 4) in 2 Februariu intempinarea, seu diu'a cu lumine.

In Marte: 5) in 25 bunavestirea preasantei Vergure.

In Aprile: 6) in 23 serbatórea santului martiru Georgiu.

In Iuniu: 7) in 24 serbatórea nascerei botezatoriului Ioanu; 8) in 29 serbatórea apostoliloru Petru si Paulu.

In Iuliu: 9) in 20 serbatórea lui Elia profetulu.

In Augustu: 10) in 6 serbatórea schimbareii la faci'a a Domnului; 11) in 15 adormirea preasantei nascatóric de Ddieu, seu s. Maria mare; 12) in 29 taiarea capului lui Ioanu.

In Septembre: 13) in 8 s. Maria mica, seu nascerea preasantei vergure; 14) in 14 serbatórea inaltiárii crucei.

In Octobre: 15) in 26 serbatórea santului martiru Demetriu.

In Noembre: 16) in 8 serbatórea luptei santului archangelu Michailu cu satan'a; 17) in 21 intrarea in beserica a preasantei Marie.

In Decembre: 18) in 6 serbatórea santului Nicolau aschiepiscopulu Mireloru; 19) in 25 cratiunulu; 20) in 26 serbatórea adunareii Maríei; 21) in 27 serbatórea santului Stefanu protomartirulu.

Prelanga acestea: 22) vinerea mare; 23) a dóu'a dí de pasci; 24) a trei'a dí de pasci; 25) inaltierea Domnului; 26) a dóu'a dí de rosalie.

E invederatu dara, cumca tóte serbatorile neamintite aici suntu a se privi de dispensate si sterse.

Mai incolo vointi'a nóstra e, ca dupa tienórea mai susu amintitului nostru gratiosu rescriptu din 7 Augustu si aici se staverimu, ca atátu serbatorile pastrate, câtu si cele sterse se se publice prin preoti din amvonu in numele nostru; si acést'a gratiós'a a nóstra detiermurire toturoru oficiolaturiloru si antistieloru comunali se se faca cunoscuta, cu acea indrumatiune adausa, precumca se fia cu strinsa luare-aminte la aceea, ca serbatorile statorite prin noi pentru relegea gr. unita se se vestésca ca staveru, eara celealalte ca sterse, pentrucá in ceste din urma totu omulu se si-póta continuá ocupatiunile sale fára impiedecare. Déca implinirea acestei ordinatiuni a nóstre s'ar nebagá in séma, atunci se se faca insciantiare episcopului tienu-tului acelui'a seu, dupa impregiurári, la locurile mai inalte. Asísiderea se demanda mai incolo, capreotii de de relegea gr. unita neindestulindu-se cu aceea, cà voru incunoscintiá publiculu despre serbatorile sterse, totodata si ei insi-si se dee exemplu bunu poporului, lucrandu si cultivandu-si agrii in ácele díle; eara antistur-rile comunei dealtaparte prin semnele esterne, adeca cu privire la liber'a tieneru a terguriloru, la deschiderea bólteloru si la liber'a deprindere a musicei (a caroru tieneru cadeá totu numai in serbatori) se se nevoésca a dovedí adeverat'a stergere a aceluor serbatori.

Aseminea se potu tiené in religiunea gr. unita si serbatorile a celoru santi, caroru este inchinata o beserica seu alt'a. Nu ne indoimu mai departe nici despre aceea, cumca episcopii de relegea gr. unita de aici incolo se voru ferí a alege de patronula vreo beserica unu atare santu, a carui serbatóre s'a stersu seu niciodata n'a esistatu, si intru chiamarea ataroru santi nu voru santí beserice; spre a carui lucru mai mare sigurantia fiacare episcopu e detoriu a ve tramite cu finea anului unu conspectu despre besericele santite printr' insulu.

Acést'a gratiós'a detiermurire a nóstra vi se face cunoscutu vóue regescului nostru senatu directiunali supremu, cu aceea insarcinare, ca pentru observarea acestor'a se dispuneti mesurele de lipsa si totodata se

*) O traducemu cu fidelitate din limb'a magiara.

staruiti, ca impușinarea serbatoriloru atâtu la confesiunea gr. unita câtu si la cea neunita deodata se se intemple, carile ca amesuratu opiniunei vóstre dupa norm'a calendariului gregorianu atâtu la uniti câtu si la neuniti se se puna pre un'a si aceeași dî, dâmu gratiósa aprobare; — remanendu cu bunavointi'a si grati'a nóstra cesaro-regésca si principésca alu vostru binevoitoriu.

Datu in Vien'a, in 30 Ianuaru 1787, anulu imperatîrei nóstre romane alu dóuedieci si doile, ear alu imperatîrei ereditarie alu sieptelea.

La propriulu mandatu alu Maiestatei sale Iosifu comite Carolu Pálffy, m. p.
Alesandru Pásztori, m. p.

(va urmá.)

Óre vacante.

Demanéti'a.

Ca sclavulu candu scapa din órb'a camara
La lumea cea larga subtu ceriulu estinsu:
Asia alu mieu sufletu stâ ga'ta se sara
Din corpulu estu vescedu, de gratii suprinsu.
A. Muresianu.

Numai acel'a, carele si-petrece dílele între cei patru parietii ai chiliei, scie, ce e dulcéti'a aerului liberu si necoruptu. Numai celu ce se ocupa cu studiele serióse, prin cari singuru poterile spiritului suntu incordate, ear templulu spiritului, trupulu, e cu totulu neglesu si condamnatu la o neactivitate, carea din ce in ce mai tare lu-vescediesce si lu-ruinédi'a, intielege pedeplinu insemnatarea sentimentiei „Vomú esú la campu!”

Par' cá inteneresce omulu, candu, scolandu-se inainte de ce se scóla diu'a si esúndu afara la largu, privesce, cumu dispare preincetu intunereculu noptiei si se ivesce lumin'a dílei. Regin'a noptiei, conducundu-si ca o pastoritia buna oitiele — stelele — cátra apusu, si-pierde colórea arginti'a, si si dintre stele numai unele mai lucescu, apoi si acestea incepu preincetulu a fi palide, si mai in urma obscurate de lumin'a dílei disparu cu totulu. In partea orientala se vedu primele semne ale Aurorei, carea deschidiendu portile, ce incuiáu carulu lui Phoebus, cest'a si-tramite primele radie cu colórea loru cea rosia-auri'a, cari din ce in ce se mai albescu, pana-ce in urma apare sórele in tóta pomp'a unui mire regescu, intempínatu si salutatú de imnulu placutu alu cantaretieloru sboratórie: insa salutarea acést'a nu e a lui, ci a Celui'a, ce domnesce preste elu.

Ce bucuri'a sente anim'a omului privindu la tóte acestea, mai cudeosebire primavér'a, candu natur'a se trediesce din somnulu amortítóriu alu iernei si si-incepe renascerea! Vechiulu pamentu, depunendu vestmentulu albu si rece alu iernei, se inbraca cu mantéua vierde, tiesuta din mii si mii de plante si cusuta cu floricele care de care mai frumóse, care de care mai dragalasie. Ici murmurulu unui riurelu, carele vorbesce intr'ó limba misteriósa, pre carea numai floricelele, pintre cari serpuiesce, se paru o intielege. Colo esu la campu oitiele între sunetulu chaoticu alu campanuleloru, ce le pórtá; ear in midilocolu loru — emblemele inocintiei — gingasii mnelusiei alérga voiosi, lasandu turm'a departe, facundu cele mai capritióse salturi, si apoi, audíndu vócea chiamatória alu mameloru sale, grabescu eara-si la ele. Susu in aeru se redica paserea plugului cantandu si saltandu, si dupa-ce ajunge aprópe de nuori si-schimba melodi'a cantarei sale si descinde

eara pre pamentu. Ici cólea sbóra óspetii cei noui, reintornati din tienuturile mai calduróse — aseminea ómeniloru, cari numai in fericire si-iubescu patri'a si natiunea, eara in díle triste o parasescu. . . Totu ce vedemu e nou, totu ce vedemu e june si vierde: numai sórtea nóstra e totu cea vechia. Tóta natur'a serbédia: numai noi nu potemu serbá, numai sórele fericirei nóstre nu mai resare. Insa tu, bunule Parinte! vei aduce odata si primavér'a fericirei nóstre. Numai fi induratoriu, si ne dá, te rogámu, poteri deajunsu, ca se potemu incungiurá si devinge relele, cari ne amenintia, si ne ajuta, ca se nu ne pierdemu nicecandu credinti'a in tine!

La amédia-di.

Sórele stâ deasupr'a capului nostru, umbr'a obiepteloru a scadiutu, e la amédia-di. Susu pre orisonu ni se deschide inaintea ochiloru nostri cartea ce gigantica, ce se numesce ceriu. Literale, cu cari e scrisa, suntu: sórele, lun'a, stelele si nuorii. Luna si stelele suntu acoperite de lumin'a sórelui, nu le vedemu; deci se lasámu deocamdata si sórele si se privimu nuorii. Eata-i redicandu-se susu pre orisonu, acusi ingrosiandu-se, acusi subtíandu-se, mestecandu-se la-olalta ca undele marei sbiciuite de orcanu. Ací calatorescu ca caravanele din orientu, ací ni se pare cá stau in o linisce serbatorésca, ací alérga ca calulu turbatu de furí'a bataliei, formandu cele mai fantastice figure. Colórea loru e ací intunecatú cenusi'a, apoi alba ca néu'a; acumu rosiescu preincetulu, precumu rosiesce vultulu inocintiei fetioresci, si apoi se schimba in o rosiatia purpurí-a-intunecata; acumu suntu galbini si palidi ca faci'a celui ce e in agonía de mórte, apoi ear galbini-auri'i ca corónele si díademele regintiloru; si in urma lucescu in unu chaosu minunatu alu diverseloru colori, infaçiosandu-ne o pompa, pe carea nu e penelu se o póta perfectu imitá.

Privindu la acestea, ni-se deschide inaintea ochiloru spirituali unu campu fâra de margini, si omulu profundu-cugetatoriu si-trimite curierii mintiei, adeca cugetele, in acestu campu vastu si se nesuesce a descifrá hieroglifefe firmamentului nepreceptute, desí numai in vanu. Fantasi'a poetului vede palaturi de smaragdu si pietre scumpe, cási cele din „O mie si un'a de nopti.” Jun'a copila cu ochii rourati tramite pre aripele acestoru nuori salutari alesului seu. Celui ce e departe de patri'a sa i se paru acesti nuori a fi nesce calatori din departare, i agraiiesce si i róga, ca se i duca espresiunea dorului si salutárele sale acelor'a, pre cari i iubescu si cari lu iubescu cu ardóre. Multi s'aru mantuí, déca aru poté, pre aripele nuoriloru de greutatea necasuriloru, ce i apésa. Si óre care e dintre noi, carele nu ar avé vreo sarcina, ce o-ar tramite estmodu preabucurosú in locuri desierte si neamblate de fientia omenésca, numai se póta scapá de ea? Nime. Betranetiele, morburile, suferintiele, lipsele tótediuane, insielárele amare: aceste suntu sarcinele omeniloru; ba suntu unii, caroru si singuru viati'a le devine o sarcina nesupportabila.

Si eu inca asi avé cev'a de tramisu pre aripele acestoru nuori; insa nu dorerea mea propria; nu greutatele, cu cari m'am luptatu si me luptu; nice pocululu de veninu, pe carele adeseori am fostu si sciu cá voiu mai fi silitu a-lu golí pana in fundu; nu, acestea tóte le-asi suferí preabucurosú: numai dorerea si suspinarea ta, dulce natiune, de o-asi poté tramite de-

parte de plaiurile, in cari mai bate o anima, in cari mai misca unu picuru de sange de Romanu! . . .

La amintirea numelui cestui din urma sentii, ca o lacrema storsa de cea mai profunda dorere se furisia in ochii miei; si ore pentru-ce? Caus'a acestei lacreme e secretulu meu. Privesce in sa, iubite cetitoriu, la evenimentele, ce decurgu in car'a patria in giurulu nostru, apoi ti-intréba anim'a, si aceea desecuru ti-va spune caus'a lacremarei mele. —

Acumu se consideramu acesti nuori si cu occasiunea unui orcanu, candu-su imbracati in vestmentulu lugubru si negru casu alu mortiei. Tote suntu in tacerea cea mai adunca. Nu audimu nice unu cantecu de paseri. Tote viatiuitoriele, presentindu apropiarea viforului, si cerca locu spre a se poté scuti. Fulgerulu cutrieratoriu sfasia din candu in candu desimea nuoriloru; din departare se aude tonulu puternicu alu trasnetului, candu mai linu candu mai tare, si patrungi de elu, sentimu o recela, ce se trage prin medu'a oseloru nostre de la capu pana la petiore. Se maresce preincetulu siucarea ventului, din siueru se nasce unu vuietu ingroditoriu; aci se pare ca plange cu unu tonu subtire si sfasiatoriu, aci urla ca tigr'a Africeii, carea a mirositu sange de omu. In urma fulgerulu, trasnetulu, urletulu ventului si ploua se amesteca la-olalta si compunu unu ce chaoticu, ce ne imple cu o temere impreunata cu admirarea Acelui'a, carele cu cu atotpoternica-si drepta produce asemeni lucruri minunate si infioratorie totodata.

Si aici se ve vedemu pre voi, delicatii salonelor, cari prelanga aceea, ca negati esistinti'a Celui de susu, despretiuiti in orb'a vostra si pe consozii si semenii vostri, pe ceialalti omeni, cari-su de la un'a si aceeasi mama ca si voi! Se te vedemu si pre tine, limbutule si faciarnicule, cu limb'a ta cea cu doue taiusiuri, carele numai cu ruinarea fericirei altui'a, numai cu descrierea falsa si reutatiosa a deapropelui teu ti-nutresci negrulu sufletu; se-ti vedemu limb'a cea de sierpe, carea destrue totu, ce omulu are mai scumpu si mai santu, onorea! Se ve vedemu si pre voi nedemniloru de numele de omu, cari ve uscati siedindu pe sicriulu plinu cu aurulu si argintulu castigatu prin nelegiuri, si cari denegati bietului seracu bucatu'a pretinsa de lipsa extrema! — Dar voi ve ascundeti nu aveti curagiulu si fruntea de a ve areta: cari conscienti'a vostra necurata aude cu spaima in vocea tunetului vocea mustratoria a Acelui'a, carele a pusu lege neschimbata in natura si a scrisu legea morala in anim'a vostra cu litere nesterse, amesuratu carei veti fi osenditi. Seraculu celu despretiuitu de voi, seraculu celu suferitoriu, avendu unu sufletu nepatatu si o credintia firma, si-face semnulu crucei, si facundu acestu semnu santu se considera si intre cele mai infioratorie jocuri alu naturei de neviolabilu, precandu voi tremurati langa idolulu patimei vostre, de care nu ve poteti desparti!

Insa nu preste multu ceriulu maniosu eara si-areta faci'a serina, si dupa-ce si-a versatu lacremele pentru pecatele nostre, eara-si suride. In surisulu lui lucece bunatatea nemarginita a Creatorelui.

S é r ' a.

Sorele se apropia de santitu, umbr'a obiepteloru se prolongesce; incetu incetu tote umbrele acestea se prefacu in una umbra mare, carea se estinde preste rotogolulu pamentului. Numai com'a dealuriloru mai e luminata de radiele fara de putere ale acumu apunendului sore; ci nu preste multu disparu si aceste radie, precumu disparu si se prefacu adesu in nemic'a speran-

tiele nutrite cu atat'a caldura in anim'a omului. O rosia-tia depre ceriu ne areta loculu, unde a apusu sorele, si acumu se incepe lupt'a intunerecului cu lumin'a; si precumu in viatia adeseori celu mai negru la sufletu luptandu-se cu celu nevinovatu reporta invingere temporala: asia si aici intunereculu devine triumfatoriu. Insa bravur'a lui nu e statatoria; cari indata apare pe ceriu regin'a noptiei cea frumosa cu manteu'a-si de argintu, in giurulu ei stralucitoriele stele ca totu atate candelabre cristaline, si alunga intunereculu, reversandu o lumina misteriosa, placuta celoru ce mediteza bucurosi. Plugariulu obositu de lucrulu dilei a ajunsu demultioru a casa; inaintea lui e pusa cina cin'a simpla frugala; in giurulu lui stau muiera si copilasii, care de care aretandu-si semnele iubirei sale catra elu, si indata vedi, ca nuorulu tristu alu grigiiloru a disparutu depre fruntea lui, ale carei cretie se netediescu si in loculu loru sta scrisa fericirea cea adeverata, indestulirea cu sorcea sa. Dupa cina se asedia toti, si leganati in braciile lui Morpheus visedia a fi domni mari, avuti si onorati — si demaneti'a denou se voru desteptati in starea loru cea adeverata, in starea seraca si totusi mai bogata decatu a bogatiloru. Tote viatiuitoriele, afara de cele nopturne, s'au retrasu la culcusiurile sale; o tacere lina domnesce preste pamentu, intrerupta din candu in candu numai prin sborulu paseriloru spariate de pasii caletoriului, carele trece prelanga cuibulu loru. Murmurulu fluviului pare mai linu, par' ca numai sioptesce. Unele dintre floricele, temenduse de recela vesceditoria a noptiei, si-au inchisu sinutiulu loru si se paru a fi dorminde. Tote dormu, tote se odinescu; se nu le conturbamu! . . .

In totu loculu, pe totu minutulu trebuie se admiramu marimea Imperatului gloriei. Candu resare sorele, atunci din radiele acestui'a cetescu bunatatea lui cea nemesurata, carea me indamna, ca cu faci'a in tierina se-i multiemescu pentru ea. In viscolulu elementeloru infuriate vedu atotpotinti'a lui, faci'a cu carea nu esista pre lume vreunu obstaculu, vreo stavila, si vedu totodata si nepotinti'a si micimea omului, celui adeseori de totulu ingonfatu. Preurma tacerea tainica a noptiei me face se-lu adoru!

Stefanu Campianu,
teologu.

Corespondintia.

Din cerculu Baiei-mare, 5 Maiu 1867.

Clarissime Domnule! In numerulu 9 alu tenerului diurnalulu „Amiculu poporului“ in rubrica „Invetiature si adeveruri“ aparu o scrisore, datata din Satulu-nou de diosu si adresata de domnulu Georgiu Pascha „catra o fetitia.“ — Eu nu sum de natur'a, ca precatu in viati'a privata asia si in cea publica opiniunea contraria, deca nu e invederatu amestecata cu simburele reului, se nu o potu suferi chiaru si atunci, candu aceea e trecatoria si referitoria dora numai la unu atare obiectu, carele catu ne atinge catu nu ne atinge. Nu sta in sa asia lucrulu cu scrisorea amintita a domnului G. P., carea ne atinge mai deapropo, deorace taia in sfera religiunei, atinge dogmatic'a, si amesteca nesce obiecte asia, catu cutediamu a dice, ca despre dogmatica are idee de totulu false, si adeverurile religiunei le intortoca, incatu ne miramu, cumu de domnulu redactoru ori colaboratorulu primariu alu „Amiculu poporului“ I. C. Dragescu a publicatu unu astfelu de articulu in columnele diurnalului seu. Ceedreptu d. I. C. Dragescu e

civilu si june inca, dar cunoscintiele necesarie despre religiunea sa credu că le are si trebuie se le aiba; deci ne mirăm, cumu de a publicatu togm'a in rubric'a „Invetiature si adevveri“ secele acele cugete si necóptele acele asertiuni, cari neci suntu invetiature ,sensu stricto,‘ neci adevveri ,latissimo sensu.‘

D. G. P. dupa o introducere, in carea promite, că va spune unei fetitiei astadata despre angeri, trece la obiectele, ba incepe cu obiectele, ce le vedemu noi pre ceriu, si dice, că „in luna, sóre si stelo locuescu órece fientie, firesce mai inalte decâtu noi, adeca angerii“. — Concedu, că unii astronomi si filosofi invetiati coniecturáza acést'a, dara dinsi nu intarescu; deci lucrulu inca nu e certu, celu puginu eu pana acumu nu lu sciu asia. Óre suntu acolo locuitori seau ba? óre ómeni suntu acei'a ori angeri? ast'a nime nu o póte intari seriosu. Dar neci vedu lips'a, pentru-ce a disu ast'a d. G. P., dupa-ce si fàra ast'a ar fi potutu ajunge acolo, unde a ajunsu. Apoi eara lucrulu incertu si nedocumentatu a lu pune ca certu, aduce confusiune cetitoriului. Seau póte d. G. B. si-ar scí asertiunea sa a-o si documentá? —

Mai incolo díce d. G. P.: „Omulu indata ce se nasce, cápeta si unu angeru, carele in sa nu scimu, e bunu au reu? Ci pentrucá, de ar fi reu, se se departa, indata alergám la preotu si prelanga rogatiunea evlaviósa a preotului botezám copilulu, spalandu-lu cu apa curata si santa.“ — Cu aceste cuvente, basate nu sciu pe ce fundamentu, d. G. P. numai sub conditiune iérta botediulu, adeca candu angerulu datu omului e reu; prin urmare decumv'a acel'a e bunu, atunci botezulu domnului G. P. remane superfluu? Dara ce vomu face atunci cu invetiatur'a crestina despre peccatulu originalu? . . . Pre celu cu angeru reu „apoi preotulu totdeodata lu unge cu oleu santu, pentrucá se fia tare spre a se luptá cu angerii cei rei, adeca cu tramisii diabolului. Asia la botezu micutiulu e scapatu de angerulu necuratu, de tramisulu diabolului, care angeru reu in sa nu se departa de micutiulu etc.“ — D. G. P. ce díce odata, eara strica indata. Ce confusiune!

Apoi mai in diosu díce d. G. P., că „deca vomu mori, raiulu lu vomu gasi in luna, stele si sóre, cu angerii de acolo.“ — De unde o scí ast'a d. G. P.? Dóra domni'a sa a primitu cev'a revelatiune extra? —

Fia in sa destulu atát'a. Póte că d. G. B. e unu june civilsatu, dupa spiritulu seclului, dupa junii, cari cugeta, că e destulu a invetiá religiunea si din romanuri ori din cartile filosofiloru francesci Voltaire, seau Rousseau, seau dóra din Renan? Noi compatimim pre orísice Romanu, a carui anima o-a recitu pseudocultur'a moderna si o-a implutu cu indiferentismu càtra mantuitóri'a relege a lui Christosu; noi o si spunemu verde, că de la atari nu sperám a vedé cev'a caractre deosebite in viati'a ori publica ori privata; ei cu forti'a nu potemu stavili in acestu respectu pre nimene. Rogám in sa pre toti scrietorii romani, ca macaru bunului nostru poporu se i dee pace, si prin scrieri despre obiecte, cari domni scrietori adese nu le precepu, se nu lu conturbe in curatiani'a credintiei sale, carea pana acumu i-a fostu singur'a scapare si mangaiare atátu in privinti'a morala càtu si natiunala.

L. P.

Amvonulu.

Cumu si-petrece omulu intiepleptu viati'a sa?

(predica la morti.)

„Umiliti-se sub man'a cea puternica a lui Ddieu, ca se ve inaltie in diu'a cercetarei.“

Inceputulu viatiei omenesci, dupa marginit'a minte si intiepleptiune a omului, este tainicu si necuprinsu; pentrucá noi esistemu multu tempu inainte de ce amu senti esistinti'a si fienti'a nóstra. A fi si a incetá de a fi

suntu dóue contrarietati, ce mereu le intempinám si vedemu schimbandu-se in lumea acést'a; suntu asiadícundu dóue flácare, ce cu inversiunare se ostescu un'a incontr'a altei'a.

Tempulu prunciei nóstre trece intr'o fericita nepasare si nescientia de esistinti'a nóstra; deórace inca nu avemu judecata deplina, nu cunoscinti'a trebuintiósa, nici medilócele necesarie, spre a ne pretiuí viati'a; deunde ne jocám cu ea ca cu pieptulu dulcei maice, la carele fumu aplecati. Urméza dílele teneretieloru sburdade, cari ne suntu date spre folosirea talantului capetatu de la Ddieu si spre studiulu scientieloru si perfectiunarea nóstra in lucrurile, ce ne voru trebui in starea imbraçiosianda mai tardiu, dara cari díle adese se petrecu togm'a dincontr'a. Etatea barbatésca avendu a se ocupá folositoriu, a lucrá pentru familia, pentru natiune pentru patria, implinindu cu acuratétia detorintiele statului seau deregatoriéi, in care ne-a asediatu Provedinti'a, totusi decâteori nu uitám a viatiui astfeliu si, dupacumu díce proverbulu, a castigá bani albi pentru díle negre! In fine betranetiele aru fi menite, ca se gustám in pace si linisce fruptele virtutei agonisite in anii petrecuti, si ca judecandu-ne portarea trecuta se ne indreptám si abatemu de la peccatele teneretieloru macaru atunci, candu acumu ne vedemu pre pragulu mormentului; in sa si acést'a etate la câtu nu se póte numí tempulu turburari-loru si neliniscirei sufletesci! si óre pentru-ce? pentrucá nu amu profitatu si nu profitám de ocasiunile tótediunane spre a ne intieplepti, spre a ne caí si ferí de alunecarile etatiloru percurse.

Dreptce adormitulu in Domnulu, la a carui astrucare ne amu adunatu si carele traindu a intrunitu in sine multe insusiri frumóse de ale unui omu si crestinu bunu, mi-dá ocasiune se ve aretu, i. a., cumu si-petrece omulu intiepleptu viati'a sa? Ve rogu de ascultare. —

Omulu intr'adeveru intiepleptu considera viati'a sa ca unu depusetu seau odoru santitu, incredintiati lui de la Ddieu, despre carele va avé se dee séma inaintea Acelui'a, la carele si pierii capului nostru inca suntu numerati; deci ocupatu de acést'a santa cugetare se sillesce, ca viati'a-si se o intrebuintieze spre a inaintá totu mai multu deplinirea sa si marirea lui Ddieu, si nu are studiulu mai seriosu, decâtu cel'a alu virtutei si relegei. Elu scie, că timpulu viatiei sale lui deaceea este datu, ca se viatiuéscá bine, pentrucá se si móra bine. „Spune-mi, cumu ti-a fostu viati'a, ca se-ti spunu, cumu ti-va fi mórtea,“ díce unu s. parinte. Elu privesce viati'a ca o calatoriá oštenitória, carea trebuie se lu conduca la patri'a cea cerésca, unde se afla adeverat'a fericire. Elu sciendu preabine, că aice „cetate statória nu avemu“ si că „nemernici suntemu in pamentu strainu,“ si „in jugu greu tragu fii lui Adamu,“ nu uita niciodata de ór'a sa cea depre urma, fàra o astépta, netemendu-se de ea; deunde supunendu-se otaririi ddiescei provedintie cu tóta increderea, loviturile sortii si-le alina, dicundu cu s. Augustinu: „Dómne! arde, taia aici pre pamentu, numai crutia-me in eternitate.“

Cuadeveratu si este viati'a pamentésca mai puçina ca umbr'a, si „nu suntu vrednice pátimele tempului de acumu spre marirea, ce se va aretá dincolo de mormentu.“

Omulu nu se nasce, decâtu ca se móra. Fire-ar viati'a nóstra càtu de lunga, in privinti'a veciei nu e mai multu decâtu o nópte fórte scurta; ea e mai puçina ca umbr'a, mai debila ca aborulu, pre carele cea mai mica suflare a ventului lu resfira; ea e ca aceea flóre, pre

careea totu într'o dî o vedemu resarindu si vescedîndu-se. Adeseori din sinulu mamei nstre dun'a trecemu in mormentu. Asemine apelor, ce curgu in mare si nu se mai intorcu la isvorulu loru, ne ducemu si noi in abisulu veciei pentru totdeun'a, si acst'a viati'a nemica alt'a nu ne pte garant, dectu aceea, c tta diu'a pte f pen- tru noi cea mai depre urma a viatiei nstre.

[Tte pieru in natura, derance acst'a mama co- muna nu a produsu inca nemica, ce nu ar fi supusu mortiei. Lucrurile maiestrate pieru ca si cele naturali, si ele ne arta, c manile slabe nu potu cre nemica vecinicu si permaninte. Precugeta milinele de meni, ce au viatiuitu si repausatu inaintea ta, si nu vei afla unulu, carele se fia scapatu de destinulu comunu „*Vei mori!*“ Ce s'a alesu de acei eroi si imperati ai vechimei, cari se tiene pre sine cei mai fericiti? Domnulu poteriloru, celu ce are putere preste viatia si mrte, a attiatu in midloculu loru foculu bataliei, care asemene fulgerului, ce pocnesce deasupr'a capetelor nstre, i-a prefacutu in pulbere si cenusia.

Acst'a lume mare, graindu dreptu, nu e alt'a ne- micu, dectu unu mormentu nemesuratu; pravulu, carele lu calcmu noi cu petirele nstre, nu e dectu cenusi'a parintilor nostri, si noi nu ne ingrasimu din alt'a, dectu din suculu seloru loru celor uscate si descar- nate . . . Aici este unu fiu, carele plange pre celu mai dulce si mai fragedu iubitoriu taica. Colo vedi unu bar- batu nemangaiatu, carele cere de la neinduratulu mor- mentu o socia sincera, cu dreptate si multu iubita. De o lature audi o socia multu obidata strigandu: Iubite sociule, propt'a casei mele, cci me lasasi nemangaiata, inmultndu-mi cu a ta parasire sarcin'a viatiei mele cei ticalse! Mai la vale prunci orfani versandu lcrame pentru vitregi'a srtei, ce i apsa. — Precumu nptea alunga diu'a, si diu'a eara-si nptea, si precumu valurile apeii suntu inpinse de valuri: asia menii suntu cu tem- pu inlocuiti prin alti meni; precumu scufundmu pre altii in mormentu, si le aruncamu preste sicriiu unu pumnu de tierina: astfeliu vomu f aruncati si noi chiaru prin acei'a, caror'a eara li se va intinde la tempulu seu asemene resplata, candu voru repasi depre teatrulu plangatoriu alu lumei.]

Acumu in sa in midloculu estoru incalceli desierte ale lumei se despermu re? Nu, crestineloru! de- rance noi scimu, c mrtea este capetulu viatiei pa- mentesci si usi'a seau inceputulu viatiei ceresci; in mrte schimbmu esistinti'a nstra efemera seau trecatria cu o esistintia eterna; in mrte ne despar- tmu de amatii nostri, pentruc dupa unu restempu scurtu ear se ne revedemu cu dinsici intr'o patria mai fericita. Un'a numai e de lipsa, iubiti ascultatori! aceea adeca, ca dca vremu se fimu mutati prin mrtea tru- pului spre o viatia eterna fericita, spre dobendirea cu- nunei ceresci, spre gustarea bucurieloru si bunattiloru, „*casti cari ochiulu omului n'a vediatu si urechi'a omu- lui n'a audtu, scl.*“ atunci se lucrmu ca omulu celu intieleptu, carele in tta misticarea si suflarea sa si- aduce aminte de cele mai depre urma ale sale. Acst'a aducere aminte, acestu cugetu santu i-este apoi indrep- tariulu toturoru lucrrilor sale, cari le feresce inca si de umbr'a peccatului si le dispune astfeliu, inctu ori in care ra, ori in care minutu ar f chiamatu la man- datulu ddieescu din lumea acst'a, se pta st cu fruntea serina inaintea infricosiatului scaunu de judecata a lui Christosu spre a si-d sm'a de faptele sale. Cci nu este mai puternicu frenu improtiv'a poftiei peccatului, ca

aducerea aminte de mrte. „*Fiiule! adu-ti aminte de cele mai depre urma ale tale, si in veci nu vei peccati,*“ dce Ecclesiasticulu.

Deci se ne umilmu sub atpoternic'a mana a lui Ddieu; pentruc elu este parintele nostru celu mai bunu, elu este uniculu scutu si acoperementu adeve- ratu alu omului. Natur'a, lumea, omenimea cte sca- deri si superri nu ne mai aducu in viatia, si dec- teori, chiaru si dca aru vr, nu ne potu se ne ajute! Acolo in sa, unde acestea nu vreu seau nu potu se ne intinda mangaiare si mana de ajutoriu, ne pte celu Atpotinte; derance in drpt'a santiei sale e mrtea si viati'a: elu demanda, si din nemic'a ese viatia; elu demanda, si viati'a ear se nemicesce.

Oh Dmne alu poteriloru! Candu lumea cu desier- tatiunile ei ne casiuna mii de intristri, necasuri si amari- tiuni, atunci tu singuru, mangaiatoriule Imperate cerescu, poti se alini dorerile nstre. Alipiti-ve dara, oh triste suflete crestinesci! cu iubire si cu credintia tare de dulcele Isusu, celu ce multe patimindu a inviatu din morti, ca se fia perg'a inviarei nstre; elu astfeliu greu- tatea, ce apsa animele vstre, o va usior; elu sfasia- triele vstre doreri le va alin; elu odinira dinpre- una cu pre iubittii nostri, caroru acumu pentru ctv'a ani seau pte pentru ctev'a lune suntemu siliti a le dce remasu-bunu, ne va face partasi marirei sale cei ceresci in veci. Amin.

Andrea Antonu,

v. protop. gr. cat. alu Ghierlei.

Literatura.

Historiarum revelationis divinae V. et N. Testamenti pars altera, continens *Historiam revelationis divinae N. Testamenti*, et pars tertia, continens *Commentarium de s. Scriptura ejusque interpretatione*; scriptore Iosepho Danko, suae sanctitatis S. Pontificis camerario secreto, ecclesiae metrop. Strigoniensis canonico honor., s. s. theologiae doctore eiusdemque in c. r. scientiarum uni- versitate Vindobonensi professore. Vindobonae 1867.; sumptibus Guil. Braumller, bibliopolae c. r. aulae et universitatis. (Insunt: tabulae chronologicae V. et N. Testamenti, conspectus s. librorum u. Foederis, speci- mina codicum photolithografica, descriptio Terrae s. et Hierosolymarum atque itinerum d. Pauli.) — Renumele eruditului auctoru cumu si inbrasiarea, de carea s'a bucuratu in cercurile invetiailoru partea prima a opu- lui presinte, ne suntu gagi deajunsu pentru scienti'a temeinic depusa si in tomurile alu doilea si alu treilea, ce venimu a le incunoscintia. De candu sistem'a prele- geriloru teologice schimbata poftesce, ca ramurile pana acumu separate ale Hermeneuticeii, Archeologiei bibl. si Introduceriloru in Testamentulu vechiu si nou, se se pro- puna pre venitoriu inbinate intr'unu studiu prenumitu „Istora revelatiunei ddieesci,“ de atunci d. profesore Danko e unulu din acei scrietori teologici, carui i a succe- su a si-resolv problem'a pre acestu terenu astfeliu, ctu se pastreze unitate si se nu confunde, unde suntu de a se pertract la-olalta si deodata atte materie. Se inaltia interesulu opului acestui'a si prin aceea, c fun- tile suntu pretotindeni in numeru mare si cu mare dili- gentia citate, ctu in acestu respectu raru opu omogenu i-se pte asemen; deunde oricine se ocupa cu studiuu biblicu, castigandu-si opulu din vorba, va posed celu mai copiosu catalogu despre scrierile referitrie la ori-

care parte a santei scripture. — Se vende partea seau tomulu I. cu 6 fl. 50 cr., tom. II. si tom. III. la-olalta cu 11 fl. 50 cr. v. a.

Ochire prin lumea politica

(din 1—15 Maiu.)

Cronica interna. Veteran'a si multu meritat'a „Gazet'a Transilvaniei“ de câtv'a tempu incóce publica in fruntea fiacarui numeru sub titlulu „Pentru articlu de fondu“ urmatóriele: „*Tóte provincieele intregi monarchie austriace au astu-di parte de óresicare autonomia, tóte si-au dietele loru anuale; numai marele principatu alu Transilvaniei, a carui autonomia este consuntita prin mii de juramente, este condamnata la tacere. Deci cu atátu mai virtosu ne rogámu, cu se se redeschida si diét'a marelui principatu alu Transilvaniei cátu mai curendu pre temeulu legei electorale din 1864.*“ Aceste puçine sentintie contienú fára indoié-la program'a politica de adi a totu Romanulu sinceru din Ardélu; de aceea si caletor'a pacificatória de deuna-di a domniloru Ant. Mocioni si Vinc. Babesiu pre la Blasiu si Sabiiu credemu cà nu va fi avutu altu scopu, decâtu a inaintá solidaritatea toturoru barbatiloru conducatori romani intru sustienerea programei susu-laudate. Romanii transilvani tienu un'a, cà cu respectu la patri'a si drepturile loru loru natiunali, santiunate prin Maiestatea sa imperatésca, Pesteá pentru dinsic e peste. — Diét'a Croatiei trase pana acumu dunga preste tóte planurile regimului ungurescu. In rescriptulu de redeschidere diét'a croata erá provocata, ca pana in 15 Maiu se decida cestiunea uniunei cu Ungari'a si se tramita la Pesteá ablegatii sei pentru diét'a de incoronare. Acumu in sa cestiunea unirei inca nici nu se luá la desbatere, cutóteca capulu anti-uniunistiloru Mazuranić, fostulu cancelaru de curte, fú silitu a si-depune mandatulu de ablegatu, si cutóteca si altoru deputati, cari imbraca totodata si alte deregatorie, li se fecera totu asemine amenintiári. Ba diét'a croata decise, cà ea nice nu se póte lasá la cev'a desbateri, panacandu Maiestatea sa nu va santiuná articlulu de lege despre inviolabilitatea ablegatiloru diétali, compusu in siesiunea diétala din 1861. Articlulu doritu e acumu santiunatu, dara prelanga tóte aceste rezultatu favoritoriu uniunei nu se póte asteptá; deunde se aude, cà regimulu póte va purcede la disolvarea dietei presinte. — Dincóce de Lait'a suntemu in ajunulu deschiderei senatului imperialu, carea se va templá in 20 l. c. Pana atunci se tiene acumu a dóu'a conferinti'a de senatori la ministrulu presiedinte br.Beust, din carile la cea d'antáia luara parte si órecáti ministri unguresci. Scopulu acestoru conferintie e invederatu, de a midilócí adeca o apropiare a membriloru senatului imperialu càtra politic'a dualismului. Deci incátu si-voru fi schimbatu Germanii colórea loru centralistica de pana acumu, vomu vedé in scurtu.

Cronica esterna. Diplomatiei, dechiarate in dieceniele din urma de nepotintiósá, totusi i-succese astadata in cestiunea Luxemburgului a delaturá si abate pre câtv'a tempu acutulu periclu alu unui resbelu intinsu europénu. Ea midilócí conferintieele deschise la Londinu in 7 l. c., cari in trei siedintie tienute de represintantii poteriloru, ce subscrisesera protocolulu din 1839, si ai Italiei decisera desiertarea fortaretiei Luxemburg de garnisón'a prusésca, neutrali-

sarea ducatului Luxemburg, si punerea lui sub garanti'a poteriloru represintate in acelesi conferintie. Pacea dara deocamdata se asigurá, desí cordialitatea intre ambele staturi francescu si pruso-germanescu se va reintórce póte numai dupa o lupta crancena, carea va se decida superioritatea unuia din ambele popóre, ce pre-tindu pentru sine rol'a de conducatoriu alu destinelloru europene in viitoriu. — In decursulu lunelloru Maiu Iuniu, Iuliu mai toti potentatii Europei voru cercetá Parisulu si espusetiunea, ceea ce reimprospetá ide'a de unu congressu europénu.

Mai amintimu in fine espusetiunea etnografica din Moscva, la carea ieau parte tóte vitiele slavice si carei nici din punctulu de vedere alu politicei generale nu i-se póte negá marea insemnatate. Ea se deschise in 5 l. c.

Varietáti.

Diú'a de s. Georgiu cadiendu esttempu pre domineca, in aceesi ca in diú'a onomastica a preameritatului barbatu alu natiunei, d. *Georgiu Baritiu*, la liturgi'a romanésca celebrata in beseric'a santei Barbare asistara numerosi din junimea studiósá de la universitatea de aici, inaltiandu rogatiuni fierbinti pentru viati'a si sanetatea decanului anteluptatoriloru drepturiloru nóstre natiunali. Dupa s. liturgiá aceiasi teneri gratulara laudatului barbatu prin urmatoriulu telegramu: „Cele mai cordiali fericitari si orári pentru viati'a indelungata a bravului nostru anteluptatoriu natiunalu!“

Pentru catolicii din Poloni'a si Rusi'a regimulu muscanescu are de cugetu a infientiá unu sinodu permaninte catolicu, dupa norm'a santului sinodu gr. or., ca supremu oficiu besericescu rom. catolicu.

Din „Fó'i'a adm. archid.“ reproduserámu mai susu ratiociniulu „Fondului deficientiloru“ depre a. tr. Ast'a ne aduce aminte, cà fericitulu episcopu *I. Leményi* inca a fostu testatu câteva'a miie pre sém'a fondului din vorba. Ce s'a alesu din acele mii? Dóra numai nu le voru fi mancatu tóte advocatii nemtiesci?! In interesulu méserului nostru cleru ne rogámu de deslucire din partea respectiviloru.

La aniversari'a de 1800 ani a martiriului santiloru apost. Petru si Paulu. Pana acumu vreo 400 de episcopi din tóta lumea au inscintiatu pre scaunulu papalu, cumca voru luá parte la acea serbatóre grandiósa.

S. Paulu si Senec'a, dupacumu tiene o traditiune, se fia statu in relatiuni amicabili càtra olalta. Acumu nu demultu se desgropara in apropiarea Romei nesce pietre monumentali, cari se paru a intarí acea traditiune. („Civiltá catt.“)

Adrese onoratorie primí mai decurendu bravulu deputatu dr. *Ios. Hodosiu* intre altele si din Marmati'a; eara caletor'a sa pintre muntii Abrudului pana in Rosi'a la p. o. d. protopopu Sim. Balinth, socrulu seu, spre a petrece intre ai sei serbatorile pasceloru, a fostu unu continuu mersu triumfal. Totu asia primí si d. cons. gub. *E. Macelariu* adrese din mai multe pàrti, un'a si din Itali'a de la filoromanulu Vegezzi Ruscalla dinpreuna cu alti 35 patrioti italiani.

Casatori'a Mariei de Hohenzollern, sororei M. sale Carolu I., cu Filipu de Flandri'a se intemplá in capetulu lunei trecute cu mare pompa in Berlinu.

Afara de numerulu 1. din a. tr. 1866, potemu sierbi doritoriloru inca cu toti ceialalti numeri chiaru de la urdírea „Sionului romanescu.“ — Ne rogámu cu plecatiune de respunderea restantieloru.